

ČASOPIS S PODOBAMI ZA SLOVENSKO MLADINO.

Štev. 10.

V Ljubljani 1. oktobra 1881.

Leto XI.

Naša vás.

Stojé na hólmu híže trí,
Pod hólmom pòtok čist šamí,
In ribice tam plávajo,
Po vòdi se vzigrávajo.

Oróhrov, jáblan, hrúšek, slív
Ob kóeah je do sámih njív;
Precvítajo, diše vzpomlád,
Jesén rodé okrógel sád.

A v senci drévja sádnega,
Pod brambo króva hládnega
V vročini skače kúp otrók,
Ki gólih gláv so, bósih nóg.

Nad njimi ptíeice pojó
In gnézda si skriváj pletó;
Vzpomládí tam se veselé,
Drugám jesení odleté.

Za kóčo vsako ulinják
Šumí od zláte zóre v mrák;
Buéle prídno létajo,
Medú ljudém obétajo.

Razgléd je s hólma lép takó,
Da vábi srce in okó:
Tam góre so, a tód poljé,
In trávnici tam zelené.

Po górah cérkve so okróg,
Moléce k nébu v sínji lók;
A vsaka íma zvón glasán,
Ki póje, ko se bliža dán.

Minólo vže je nekaj lét,
Kar šél sem s hólma v béli svét;
A vtisnil se mi je v spemín
Do črne jáme globočin.

Lehko je govoriti, a težko je storiti.

Pred več kakor 400 leti je živel v Španiji Krištof Kolumb, to je óni znameniti mož, ki je našel novi svet Ameriko. Krištof Kolumb se je že v zgodnej mladosti pridno učil, ter je takó položil temelj ónim znanostim, s pomočjo katerih je pozneje našel jeden del svetá, katerega imenujemo Ameriko. Že v svojej mladosti je slišal Krištof, da se govori o nepoznanih zemljah, ki ležé daleč z óne strani morja, in do katerih bi lahko prišel le kak izkušén mornár; zatorej je začel premišljevati, kako bi se naučil ónih stvarí, katerih je treba izurjenim pomorščakom. Komaj štirnajst let star, znal je že ne samo vse potrebne jezike, nego tudi v-zemljepisji, geometriji, zvezdarstvu in risanjí je bil posebno dobro poučen. Zaradi njegove učenosti so ga spoštovali vsi razumni možjé, a pozneje so ga zaželeli celó španski kralji, ter so mu dali brodovja in ljudí, da gré iskat nove, še nepoznane suhe zemlje.

Krištofu Kolumbu je bila sreča mila in našel je pot, po katerem se gré v novi svet; za svojega življenja je tudi on sam večkrat potoval v Ameriko. Ko se je po Evropi raznesel glas, da je on našel nov del svetá, povzdigovali so ljudjé njegovo imé v zvezde s slavo in pohvalo. Ali kakor povesod, takó je bilo tudi v Španiji mnogo taci, ki so se mislili modrejšega in pametnejšega od njega ter so dejali, da ní nobena posebna zasluga najti Ameriko. Rekli so: „Amerika je dosti velika in široka zemlja, vsak bi jo bil lahko ugledal in našel!“ — Nu, Krištof Kolumb je bil mož, ki je znal take zavídnike in prevzetnike tudi zavriniti in osramotiti kakor se jim spodobi. V to se mu je kmalu ponudila lepa priložnost.

Necega dné je napravil kardinal Mendoza veliko pojédino na čast Krištofu Kolumbu, ki je bil za admiralá imenovan. *) Pri pojédini je kardinal povzel besedo in je hvalil Krištofa Kolumba, ki je našel Ameriko ter si je takó pridobil slavo po vsej Evropi. Ta pohvalna beseda mnogim gostom ní dopala; mislili so si: čímu toliko hvale človeku, ki ní plemenitega rodá. „Meni se zdí,“ reče jeden od kraljevih plemenitašev, „da ní ravno takó težavno bilo pot najti v tako imenovani novi svet; ocean (veliko morje) je od vseh strani odprt in kdo pravi, da bi noben drugi španski mornar ne bil mogel dobiti pravega pota v Ameriko?“ Nató se ostali gosti nasméhnejo ter odobravajo govorniku, a nekateri še celó porugljivo rekó: „dà, dà, to bi bil lahko vsak izmed nas storil!“

„Gospóda! verujte mi, da sem daleč od tega,“ reče Krištof Kolumb, „da bi sebi pripisaval slavo, za katero se imam jedino zahvaliti modrosti in previdnosti božjej; a gotovo je tudi, da je mnogo opravkov na svetu, ki se nam zdé lahki samo zaradi tega, ker so je izvršili drugi ljudjé.“ To rekši, prosi Kolumb, da bi mu prinesli jedno celo kokošje jajce, kar se je tudi zgodilo. Ko ima Kolumb jajce v roci, obrne se h kraljevim plemenitašem in jim reče: „Kdo izmed slavne gospóde mi more to jajce navpik postaviti takó,

*) Kardinali so prvi papeževi svetovalci ter imajo prednost pred vsemi družinámi škofi in mašniki; papež so najvišji poglavar in duhovni oče vseh pravóvernih kristjanov; admiral je najvišji zapovédnik morske vojne.

da bode stalo? Vsi so poskušali zdaj od te zdaj od óne strani, a vse zámán, jajce ní stalo. Naposled zavpijejo vsi: „To je nemogoče! Vi zahtevate nekaj, česar nihče storiti ne more.“ — „In vendar,“ reče Krištof Kolumb, „bote gospodje potem rekli, da to vsak izmed vas narediti more!“ Zdaj Kolumb jajce na tanjšem koncu malo ób mizo udari, da se rahlo ubije, postavi ga navpik, in jajce je stalo. — „O, takó tudi vsak izmed nas lahko stori!“ zavpijejo vsi okolo mize. „Prav ste odgovorili, gospodje,“ reče Kolumb, smijóč se; „samo ta mali razložek je med vami in med mano, da vi pravite, da bi bili vsi to lahko storili, a storil sem le jaz. Glejte, ravno taka je tudi z iznajdbo novega svetá!“

Gospodje za mizo so se zelo sramovali in nihče se ni več upal zaničljivo govoriti o Kolumbu, spoznavši resnico prigovora, ki pravi: laže je govoriti nego li storiti.

(„Po Golubu.“)

Presečnik in njegov pes.

Pri Presečniku so imeli mladega psa. Ta, ki zdaj na Preséci gospodari, bil je takrat še fantè, uprav nehavši volariti. Psiček se je le ž njim družil: kamor je fant šel, tjakaj je cundral njegov Muškin. Le on mu je dajal jesti; a tudi pogonil se je večkrat ž njim ter sebi in psu v zabavo kolikal kamenje po bregu, če je bil sam na polji in ga toraj ni imel nihče k delu priganjati. Bil je namreč mladi Presečnik kaj poreden in zvit deček. Kadar je v nedeljo na klopi pred hišo sedèl, dražil je psa na mimogredoče ljudi. Pa prej ga ni pustil od sebe, da bi lajal v ljudi, nego še le potem, ko jih je pozdravil navidezno prijazno in so ljudjé, idoči po poti naprej, kazali mu hrbet. Popotniku za hrbtom pa je naščuval psa, da je na vse grlo blevskał za ptujcem ter se mu zaganjal v hlače in marsikdo je z raztrganimi hlačami ušel ostrim pasjim čeljustim. Tedaj se je škodoželjni Presečnikov fantalin rogal v pest, da ga je kar vilo od samega smehú. To zvijačo pa je uganjal zato, češ, porekó ljudjé: „ta je prav priljuden mladenič, ne pripušča psu lajati na mirne ljudi. Potem, če mu le uide, to se zna, da mu ne more ubraniti, da ne bi otrešel svoje pasje jeze nad popotniki.“ Na jednej strani je torej mladi Presečnik hotel se dokopati do dobrega glasú med ljudmi, a na drugej se je dal voditi od svoje škodoželjnosti in nagajivosti.

Na tej strani Presečnikove hiše je rastla nizka a široka lípa, onkraj pa visoka smreka. Pes se je polagoma navadil, da ni prej lajal, dokler nisi od hiše začel iti proti lipi po poti od smreke sim. Če si pa prihajal po poti od lipe, molčal je pes, dokler nisi prišel vstric hišnih vrat in se jel bližati smreki onkraj hiše. — Pes se je prikupil mlademu Presečniku, in ko si je po očetovej smrti pripeljal na dom nevesto, še je Muškin, užé precej póstaren, čuval mu dvorec. In še le zdaj se je Presečniku pošteno izplačalo óno, kar je s psom nahudil mirnim ljudém.

Bilo je med Šmarnimi mašami. Večer je bil dobršno temačen. Pes je tik praga slónel na prednjih nogah. Kar začuti človeške stopinje, bližajoče se sušilnici, pozidanej onkraj hiše malo proč od smreke. Plane na noge in

prislušava s privzdignjenimi ušesi. Hodú ni več čuti; pač pa prihaja šum zdaj v eno mér od sušilnice. Pes stoji nemirno pred pragom in vleče na uho. Misli si: „Potlej zalajam, ko pridejo po cesti proti lipi. Saj sem se takó od gospodarja naučil in on užé vé, zakaj to in takó.“

Šumenje, škrbetanje in šeptanje le ne prejenja. Psu pohaja potrpežljivost. Užé je zevnil, da bi zalajal, pa — „gospodar hoče takó, pa bodi,“ misli si ter se vleže na tla. „Užé dojdejo!“

Ni ležal na kamenji takó dve minuti, kar skoči k višku; oko mu se zažari. Ni li čul, da so pod hišo šumele pritalne veje po drevji in da so ljudje lezli. Par skokov, na voglu hiše je. Po bregu nizdolu se tihotapci urno spuščajo. Po noči mimo Preseči ni hodilo mnogo ljudi, in kadar je kdo šel, koračil je naravnost po poti. To je bilo iz skušnje znano Muškinu; ali zdaj ta nenavadna hoja pod hišo. Sum mu se vzbudi; iz vsega grla zatauli, kakor da bi hotel zamudo popraviti. To tuljenje prebudi gospodarja. Misléč si: „moram pač iti pogledat, kaj tuli takó pes,“ zleze počasi iz počivališča skozi vežo na jasno. Ozrè se nekolikokrat okolo hišnih voglov. Ko vidi psa užé umirjenega in ni čuti nikjer šuma, hoče zapreti za saboj duri in iti nazaj v posteljo. A bodi si, da je slabo večerjal, pridejo mu hruške na misel, da bi jih jedel. Napoti se torej zaviti v sukno proti sušilnici, kjer je sinoči po lesah nasul ovočja, češ, jutri zjutraj pa zakurim v peč. Temá je bila popolnoma. Le tipaje išče hrušek po lesah. Nič jih ni čutiti. Kaj zlóđja! Pa ne, da bi mi jih ukradli lopovi! Mučen od silnega suma priletí naglo z lučjo iz hiše in si posveti po lesah. Nikjer nič ovočja, samo kak hruškov rep tiči potaknen v protji.

„Oj, koliko lepo rumenih in rudečih, okroglih in podolgastih sladkih in reznih hrušek je šlo s tatovi! Išči jih, išči! Pri vodi v grabnu so užé zdavnej in gotovo imajo voz in konje in ž njimi so jo hitro potegnili in Bog ti vedi, kje so užé zdaj. O hruščice! Kolikokrat bi o letnej vročini sladko vodo, kuhano iz njih, pil, a hruške h kruhu prigrizaval, on, otroci in družina. In še prodal bi jih lahko, prodal...“

Pa ravno ta pes, ki sem ga nekđaj dražil na ljudi, in ga tako priučil onej nenavadnej šegi, ravno ta pes je kolikor toliko zakrivil tatvino ter po ónej neumnej in neobičnej šegi, ki jo ima po mojej krivdi jedino la ta moj Muškin! Da bi ti prej zalajal, Muškin, napodila bi midva tatove. Zđaj pa ni hrušek, pa jih ni!“ Takó je stokal žalostni Presečnik.

To dogodbo mi je pravil starec Ogrin, ko sva koruzo robkala na klopi pri peči. Zmajal sem z glavo in pomignil z ramama, ne hotèč mu verjeti. A starec mi je zatrdil, da je res, kar je pripovedoval in sivej glavi je užé treba verjeti.

„Res, res,“ dostavila je bábica, ki se je grela na zapečku, „Bog kaznuje človeka dostikrat še le v starosti za to, kar je storil zlega v mladih dneh in najmodrejše je to, da v poznejih letih tolče človeka ravno óna palica, s katero je on nekđaj bil po družih.“

Jos. Gradččan.

Severin in Odoaker.

Po smrti grozovitega Atila, hunskega kralja, v polovici petega stoletja pr-
 hrule so divje trume raznih národov po rimskih pokrajinah ob Dunavu.
 Kakor hudourná nevihta se je valil národ za národom. Požari in krvavi
 potoki so bili njih sléd. Stan podunavskih dežel je bil jako žalosten.
 Rimljanje so tú le po imenu še vladali in mejna mesta, od rimskih cesarjev
 zapuščena, morala so se sama braniti proti nasilstvu barbarov. Uboge prebi-

valce, s katerimi so barbari po nečloveško ravnali, čakala je trda sužnost ali pa smrt, in polastila se jih je splošna obupnost. Poganski in arijanski narodi so podunavske prebivalce grozovito stiskali, ropali so jih, morili in v grozovite verige kovali, a lepo zemljo so pustošili.

V tem silno hudem času se je nanagloma prikazal ob bregovih Dunava mož, ki se po pravici imenuje apostol avstrijski — sveti Severin. Ta častitljivi mož v tolažbo in pomoč zatiranih prebivalcev je prišel kmalu po Atilovej smrti, okolo 454. l. po Kristovem rojstvu, iz jutrove dežele, ter se je naselil v Asturih, majhenem mestu ob Dunavu, katero so barbari najhujše

pritskali. Polajševal je stan ubozih prebivalcev kolikor je znal in mogel; preskrboval jim je hrano in obleko ter jih k pogumu izpodbujal. Potoval je tudi po sedanjem gorenjem in dolnjem Avstrijskem, po Koroškem, Štirskem in dolnjem Ogrskem. Po rimljanskih trdnjavah je zbiral razkropljene vernike, opominjal jih je, učil, tolažil in varoval. Kamorkoli je prišel, povsod je širil blagoslov božji med ljudstvom. Barbarske kralje je s svojo mogočno besedo večkrat takó omečil, da so začeli bolj človeško ravnati s premaganci. Sveti Severin je bil váruh deželi, rešitelj zatiranim, oče ubozim, učitelj in voditelj vsem, ki so po resnici hrepeneli.

Malo ne trideset let je ta apostolski mož neutrudno popotoval od kraja do kraja. Povsod je svetila njegova krščanska modrost, njegovo trdno zupanje v Bogá, njegova čudodelna moč in goreča ljubezen do bližnjega. Siro-maki so bili njegovi ljubljenci, in kjer je le mogel, povsod jim je pomagal. Živel je zeló spokorno. Prebival je v zeló ozkej celici, postelja mu je bila plahta na trdih tléh. Postil se je vsak dan do večera, tudi v najhujšej zimi je hodil bos in razoglav. Ljubil je ponižnost čez vse, a črtil je napuh in ničemurnost. Zatorej so ga ne samo verniki visoko častili, nego tudi surova arijanska ljudstva preko Dunava so ga spoštovala in se ga — bala.

Necega dné pride k njemu zal mladenič visoke rasti, da bi se ž njim posvetoval. Bil je to nemški knez Odoaker ali vojvoda Herulov, ki je bil s svojo vojsko na potu v Italijo. Pred častitljivega starčka stopivši, prosil ga je blagoslova. Severin, ki je Odoakra, da-si slabo opravljenega, takój spoznal, povzdigne roki in mu reče: „Le idi v Italijo, ako si tudi v revnej obleki od živalskih kož; Italija ti bode to obleko zamenila z najdražjo lep-tino in kmalu dosežeš veliko oblast.“

To prorokovanje Severinovo se je natanko izpolnilo. Odoaker je pre-magal s svojo vojsko Italijo, odstavil je rimskega cesarja, in on se je imenoval kralja nemških národov v Italiji. To se je zgodilo 476. l. in takó je bilo konec rimskemu cesarstvu v Italiji.

Odoaker, mogočen kralj, ní pozabil pobežnega moža sv. Severina. Spo-ročil mu je, da mu hoče izpolniti vse, česar koli ga bode prosil. Ali Severin ní želel zase ničesar nego samo to, da bi kralj izpustil nekoliko jetnikov, kar se je tudi zgodilo. Za jetnike sploh si je Severin mnogo prizadeval in na njegovo prošnjo jih je bilo mnogo izpuščenih. Po mnogih krajih je za-sadil samostanske naselbine, a sam je najrajše prebival v kolibici pod ozidjem Dunajskim. Ustanovil je tudi samostan „Heiligenstadt“ blizu Dunaja za mi-nihe, živeče po njegovem redu; ti so njegovo delo nadaljevali in krščanstvo razširjevali po naših deželah.

Na Odoakrovo povelje se je moralo pozneje od Dunava vse, kar je bilo rimskega rodú, povrniti nazaj v Italijo. Severina o tej dóbi ni bilo več pri življenji. Njegovo truplo so vzeli domóv se vračajoči Rimljanje s seboj v svojo domovino, kjer še dandanes počiva v mestu Napolu.

Mogočnega Odoakra je pozneje izpodrinil Teodorik Veliki, kralj Vzhodnih-Gotov, ki je s svojimi podložniki zapustil Panonijo in Mezijo ter se je na-selil v Italiji, kjer je ustanovil veliko vzhodno gotsko-državo. I. T.

Živopisec in Marija.*)

(Legenda.)

V Rôvih cérkev so zidáli,
Da Mariji bi jo dáli,
Ki rodila nam Bogá
V ôdkup vsega je svetá.

Mnôgo lét je teklo dêlo,
Prédno strého je imélo.
Kádar bílo je pokríto,
Dvígalo se ponosíto,
V Rôve šel je kamenár,
Skládat sprédaj nov oltár,
Dólbén s kósa cêlega
Mrámora prebélega.

Še je drúgi mož prišél,
Vélik je klobúk imél,
Mlád je bíl, kodrávih lás.
Šíroplêc, tenák čez pás.
Tudi ta je rábil tàm,
Písat hôdil novi hrám,
Ter na odru prelepó
V stròp obrázil tó in tó;
Zjútraj se je zgódej trúdil
In do mráka tíh pomúdil.

Stál na odru je nekdáj,
Okončával svéti ráj:
Otea, Sína in Duhá
V glórji svítlega nebá.

Kádar to je dokončál,
Počíváje níj prestál; **)
Vzél iz hrámbe nov je kíst,
Gíbek ves, tenák in čist,
Ter nebeskej je kraljici
Z njím obsónčil dévski líci,
Bogozárnost jima dál,
Da sijála bi do tál,
Z vrha tàm, kder njó klečéčo,
Róci skléneni držéčo,
Srédi bláženih družín
Vénéal Otec je in Sín.

Kádar tó je cvét imélo,
Kakor da bi vse živélo,

Zdaj svetníce in svetníke,
Sívobráde, mladolíke
Dodelával je okróg,
Glédal na cerkvéni lók.

Zdélal je i to povsód;
Kísta níj polóžil v kót,
Da praznóvat bi odšél,
Ker je pôsila še imél:
Zbóre angelecev perútnih,
Goloplécíh, dolgoskúttnih ***)
Tód je čétil, tam vršíl,
Dókler níj dovôljen bíl.

Pót si vróč je zdaj otrl,
In po stròpu se ozrl.

Dokončál je! — Ves obráz
Svétil se mu je ta čas,
Ker gotóvo malo ne
V cérkvi se bleščálo je,
Kar je míslil naredíti,
In po stròpu razdelíti;
Le Marijin še rokáv
Nékaj hôtel je popráv.
Kádar tudi to stvorí,
Tíh na léstvi posloní.

Zahreščí pod njím deská
In prelómi se prhká;
Z odra páde ropotáje,
Oder se za njó zamáje!
Lés je grmel, hram bobnèl,
Živopisec obledèl!
Léstva se je z njím zibála,
V cérkev ízpod nóg zdréčála!
Jédva se je sam ujél,
Z désno kljúke oprijél,
Ki želézna in podvíta
V stròp cerkvéni je zabíta,
Da svetílnik pozlačèn
V kljun prijémlje zakrivljèn.

Tam je visel dôlu v gròb,
Mílo se ozrl na stròp,

*) Gospod, kateri je to pesen bil razglasil po zadnjem „Vrtci,“ poslal nam jo je zopet, vso prenavrejeno. Velí nam: „građivo se mi je zdelo prelepo, da bi nedodelano hodilo v pesni po svétu.“ Mi jo čítateljem podajemo tudi kakeršna je zdaj, da bi se pokazalo, koliko razločka je mej pésníjo, po pravílih okončano, ter mej takšno, katera je v náglíci le na pol zvršena. Željí svojega prijatelja ustrezamo tem rajši, ker se nam ta pesen zdí pripravna v deklamácíje učílníške mladine. Ured.

**) Prestati = néhati; aufgehóren. Kíst, m., der Pinsel. Živopisec, m., der Malher. Vénčati = krónati.

***) Skút, m. = obléka.

Kder devica je klečála,
Vénčana se preklanjala.
Preglobóko je vzdehníl,
Glasovíto k njej zavpil:
„Mati! vsélej sem na svéti
Žélel tebi v čast živéti;
Oh, iztégni zdaj rokó,
Drží me po konci z njó!“
Kaj zavpil je, kaj dejál,
Razuméla nij druhál,
Ki strahóma blízur vrát
Glédala je v cérkvi zád;
Razuméla déva míla,
Róko mu je pomolíla,
Ter mej nébom in zemljó
Držala ga k víšku z njó,

Da pritekli so ljudjé,
Spústili ga na deské.

Ne izgíne osem dníj,
V cérkvi oder nov stóji,
Živopísec na deskáh
Zópet íma kíst v rokáh,
Píše dévi z njím na část,
Káko vísel je v propást,
Z njé pomóčjo bíl otét,
Iznad brézna smrti zvét.
To v zahvalo in spomín,
K znanju póznih rodovín
Dél na zíd je v lévo strán,
Kder je še denášnjí dán.

— m —

Jesen.

roče poletje je minulo, dan se je skrajšal in noč se je potegnila; — prišla je hladna jesen. — Tudi jesen prinese človeku obilo veselja. Po polji in po vrtovih sadje zori. Povsod so zakladi narave bogato odprti. — Mihec in Tonček sta bila pri očetu na njivi, krompir sta pobirala in k domu spravljala. „Le pridno pobirajta,“ reko oče, „ako danes končamo, hočem vama jutri veliko veselje narediti.“ — Urno sta se zdaj dečka obračala in predno je bilo solnce za goró, bilo je že vse pobrano in pospravljeno. „Veseli me,“ rečejo oče, da sta takó urna in pridna; tudi jaz bodem zdaj svojo obljubo spolnil. Jutri popóldne gremo v sadovnjak. Vse zrelo ovočje (sadje) bomo otresli. Povejta tudi svojim továrišem, da pridejo na vrt.“ — Vsi otroci so bili tega dela zeló veseli. Že davno poprej so za ta veseli dan očeta popraševali. Druzega dne je bil posebno lep jesenski dan. Zjutraj je bilo še malo mokro in mrzlo, a proti póldnevu je bilo zeló zeló prijetno. S košarami, jerbasi, vrečami, s preklami, ključi in gredmí jo veselo proti vrtu mahajo. Oče splezajo na drevo in otresajo vejo za vejo takó, da je vse po tléh gromelo. Večkrat tudi otrokom kaj na glavo ali hrbet bunkne, ali to nič ne dé. Sem ter tjà veselo skačejo, pobirajo in polnijo posode, da jih je le veselje gledati. — Ko je bilo vse otreseno in pobrano, razdelé oče pridnim pobiračem sto jabolk in petdeset hrušek. Vsak je dobil po 20 jabolk in deset hrušek. (Povejte koliko otrok je bilo na vrtu?) Ko so oče takó med otroci sedeli, so jim mnogo lepega povedali. „Bodi Bogú hvala!“ rekli so dobri oče, „obílo smo natresli, dobro so se nam jabolka obnesla! A vse to drevje bi nam vendar ne bilo zdaj nič ovočja doneslo, ako bi ne bilo že v vzpomládi cvetelo in cvetja ohranilo. Samo tisto drevo, ki vzpomládi lepo in veselo cvetè, samo tisto daje lepega ovočja tudi jeseni. Ravno taka je tudi v človeškem življenji. Vsak, kdor v vzpomládi svojega življenja, to je, v svojej mladosti ne cvetè, kdor se v mladosti nič dobrega in lepega ne naučf, tudi v jeseni, v svojej starosti nič prida ne donese. Zatorej ne pustite, ljubi moji, zlatega časa prijetnih mladih dní brez lepega cvetja, brez dobrega uka naprej hiteti. Bodite dobri

in pridni, skrbite, da bodete lepo cveteli, in kadar jesen vašega življenja pride, da bodete tudi obilo lepega sadú pokazati mogli.“ — Takó lepo in prijazno so pobožni oče svoje otroke učili. — Solnce se je že nagnilo, — še zadnjikrat zdaj v lepi zeleni vrtec mílo posije. Hladen veterc po drevesih mirno zašumljá in ptičice se prijazno k pokoju odpravljajo. — Otroci zadenejo nabrane vreče in gredó z očetom počasi domóv. „Vidite,“ pravijo po poti oče, „ravno takó pride tudi poslednji dan naše jeseni — našega življenja. Pobrali bodemo svoja dobra dela in odpotovali bodemo k našemu ljubemu očetu v našo pravo domovino. O da bi takrat le obílo dobrega sadú pokazati mogli!“ — Ko oče še takó govoré, zazvoní pri cerkvi angelsko česčenje. Vsi molijo lepo in pobožno, in odmolivši, zahvalijo se dobremu očetu za vse v vrtu napravljeno jim veselje in lepe nauke ter se podadó vsak na svoj dom k sladkemu počitku.

Otíde nam kmalu vzpomlád in polét,
 Osuje prehitro mladósti se cvét:
 Skrbíte, predragi, za cvetja lepó,
 Da sadja obilo vam dalo kdaj bo. —

A. Praprotník.

Črtica iz življenja Rudolfa Habsburškega.

Vsak, kdor je le površno prebiral zgodovino, pozná cesarja Rudolfa Habsburškega I., ustanovitelja naše sedanje slavne vladajoče hiše, ki je vladal proti koncu trinajstega stoletja (1273—1291). Imel je mnogo lepih lastnosti, med katerimi najbolj sloví njegova udanost do krščanske vere in njegova ponižnost. Kar vero zadeva, kdo ne vé, da je nekdaj na lovu, ko je srečal duhovna bolniku sv. popotnico nesti, skočil s konja, priklonil se in duhovna s svetim zakramentom na svoje sedlo postavil; sam je potem konja vodil do kôče, v katerej je ležal bolnik. A konja je za vselej podaril cerkvenej službi, ker se je nevrednega štel, da bi on jezdil živino, ki je njegovega stvarnika nosila.

Ali tej njegovej udanosti do vere je bila slična tudi njegova ponižnost in priprostost, ker ní obiskoval samo gosposkih, ampak tudi hiše ubožnih kmetov. Zatorej se mu je večkrat kaj čudnega in smešnega pripetilo. Takó pripovedujejo zgodovinarji, da je nekdaj blizu Mogonca šatoril, ter je prišel necega dné v to mesto se sprehajat. Ker je bil borno in priprosto oblečen, a zunaj je bil hud mráz, podá se v odprto hišo necega pekarja, da

bi se ondu pri gorkej peči malo pogrèl. A pekarica, ki je le po obleki ljudi sodila in si mislila, da je to kak prost vojak, začela ga je pisano gledati, rotiti in jeziti se nad njim, ter godrnja čez vojake in njih ubožnega cesarja, češ, da ljudi s svojimi vojaki nadleguje in tare. Cesar vse to mirno posluša in se posmehuje. To pekarico še bolj razjezi: jame ga iz hiše poditi, in ko se jej ustavlja in še bolj posmehuje, popade jezna korec vode in ga zlije vanj. Molčoč otide cesar v svoj šotor ter nikomur nič ne pové od tega, kar se mu je zgodilo pri pekarji. A opoludne pošlje svojega služabnika z necimi skledami, ki so bile z dražimi jedili napolnene, k ravno istej pekarici, rekoč: „To vam pošlje óni vojak, ki ste ga bili danes zjutraj v vašej hiši z vodo polili. Ko pekarica to sliši, zeló se ustraši, misleč si, da je óni vojak morda cesar sam. Hitro teče v cesarjev šotor, podá se naravnost v cesarjevo obednico, kjer je bilo okolo mize s cesarjem mnogo gostov zbranih, pade pred cesarja na kolena ter ga s solzami v očéh prosi odpuščenja. Nato se jej cesar, kakor zjutraj, prijazno nasmeje, ukaže jej vstati in reče, da naj v kazen vse očitno in natančno pové, kar se je bilo zjutraj zgodilo. Žena to rada stori. Gostje se jej od srca smejejo, a pekarica, ki se je malo poprej še bala in tresla od strahú, ne vé od veselja kaj početi, ko je svojo kazen prestala. Globoko se priklonivši, otide veselo domóv.

Zbôsti jih je treba.

„**K**ar kmet nažanje, no, to bodi njegovo; kar izkoplje na polji, tudi to naj si še spravi pod svojo streho. Ali to, kar dobrotljiva roka božja razobesi ovočja (sadja) po drevji, to bodi pa občna svojina.“ Takó si mislijo ljudje, češ, saj kmet drevesu ne gnoji in ga tudi ne okopava, samo ob sebi rodi sladki sad.

Smodín je na gričku poleg cerkve zasadil hruškovo drevo. Letošnje leto mu je bogato obrodilo. Krasne hruške „šmarnice“ so pripogibale veje k tlom. Prav lepe in okusne so bile te hruške: po jednej strani so se rumenêle kot oblaček ob robu, če pride tik lune, a po drugej so se rudečêle, kakor večerna zárija.

Neke nedelje popóludne pripíha silovita sapa. Dozorele „šmarnice“ se vsipljejo v travo.

Pri nesreči se najde kmalu dosti grabežljivih rok. Nekaj ljudi pristopi, mladih in postáranih. Veselo pobirajo hruške, naglo jih zavživajo. Lepše poberó ter le kaka piškava in grampava ostane na tléh.

Pride mimo Smodín. Ustrašijo se ga: a zbežati jim ne kaže, ker bi bili podobni strahopétnim pastirjem. Zatorej nagovoré gospodarja: „Oče, te-le hruške tukaj bi smeli pobratí, ka-li?“

Smodín jim za odgovor pové naslednjo básen:

„Volk vjame jagnje ter ga raztrga. Vse pohrusta in pogoltne. Samo čreva še ležé na tleh, ko ga dobí pastir. „Ta-le gnjila čreva sem tukaj našel; pač bi jih smel spraviti, ka-li?“ reče volk, a pastir ne reče ničesar.“

Takó odgovorivši se Smodín urno zasukne in — otide. *Jos. Gradčian.*

Krivičen peták.

Dolarjev hlapec Jaka se napotí Male Gospojnice dan na Vrh. Greoč po poti, ugleda na tleh lep, nov peták. Pobere ga in spravi. Videl je sicer, da je Hacè, potujoč tri streljaje pred njim, potegnil iz žepa rutico in lahko si je tedaj mislil, da ni nihée drug izgubil bankovca, nego Hacè. Vest mu pravi: „Pohíti za njím ter mu daj dobljeni denar.“ A prirojena lákomost mu pravi: „Spravi denar in molči; saj se bankovcu na lieu ne pozná, ali je pridobljen po pravici ali po krivici.“

Na Vrhú ga dobi še pred mašo Srnačan, ki mu našteje petdeset goldinarjev, rekoč: „Ná, tu imaš denarje, prisluzene pri meni, ki sem ti jih pa še ostal na dolgu.“ Jaka se zahvalí za denarje ter je spravi v svojo listnico, ki jo vtakne v žep pri kamižoli.

Po maši se razkropé ljudjé. Nekateri obsipljejo prodajalce, a drugi se posedejo po krémah.

Jaka obstane pred pivnico, premišljajoč, ali bi šel na polič vina ali pa kar naravnost domóv. Po navadi je bil skóp; drugekrati bi gotovo šel tešé mimo kréme, a danes je le pripognvíši se prišel do petaka. Ta sladka misel in rujno vince, leskajoé se v kozarcih, zvabi Jakata érez pivniški prag. Pokliče si polič vina; pije sam, drugi mu tudí napivajo. Vinske pijače nevajen, upijani se kmalu, leže na prazno klop ter trdo zaspi. Prebudivši se, bil je sam v sobi. Pogled skozi okno mu pové, da je zunaj užé temna noč.

Začuvši ropot, pride krémar v izbo.

„Polič vina ste mi še na dolgu,“ pravi. Jaka seže v žep po listnici, da bi plačal. Ni je v suknji; išče je po hlačnih žepih. Nikjer je ne najde. Strašna misel mu stopí pred dušo in ves preplašen izpregovori: „Okraden sem!“

„Počákite malo, posvétim pod mizo in okolo klopi; morda vam je listnica padla na tla,“ reče krémar.

Ali listnice ni bilo najti nikjer. Z dvajsetico, ki jo je poprej še prav po sreči vtaknil v hlačni žep, plačal je dolg in ves pobit se napravi domóv.

Ko grè skozi domačo vas, pozdravljajo ga užé peteliní, budéč ljudi na delo. Dospevši v hišo svojega gospodarja, najde družino pri zajutreku. A še drug gost je zraven. Jaka se ga kar ustraši.

„Dobro jutro, Jaka!“ dé Hacè. „Včera j sem po poti na Vrh izgubil jeden peták. Obloški Tone mi je pravil, da je videl tebe, ko si nekaj pobiral s tal, idoč za menoj.“

Jaka, ki se je včera j predrznil spraviti na tihem denar, ni imel danes poguma očitno lagati. Skočí po stolbah gori v čumnato in komaj nabere po svojej skrinji toliko denarja, da povrne Hacétu najdenih pet goldinarjev.

Da se je Jaka praskal za ušesi, jezil se nad samim seboj in preklinjal ves včera jšni dan, to je jasno kakor beli dan. Zna se, da vse ni nič pomagalo. V svojej pratiki si je v spomin počrnil óni dan ter pripisal besede, da je krivičen novec med pravičnimi to, kar je garjeva ovca med zdravimi.

Jos. Gradččan.

Andrej Hofer,

vrl domoljub in katoličan.

V. Tirołci osvobodé tretjič deželó.

Tirołska je bila sicer prosta sovražnika, a vendar jo je še obdajal ob vseh mejah. Andrej Hofer je torej gledal, da zavaruje meje, zatorej se pre-skrbi s svíncem in strelívom. Tudi se je urilo v orožji vse, kar je le puško nositi moglo.

Ko so Tirołci takó svoje meje utrjevali, dobajale so iz bojišća različne vesti o cesarskej armadi na Tirołsko.

Po nesrečnej bitki pri Vagramu v dan 5. in 6. julija se je umaknil nadvojvoda Karel s cesarsko armado na Moravsko. Tudi v Galiciji se je bila med tem obrnila vojskina sreča. Rusi in Poljaki so posedli malo ne vso de-želó. V tej zadregi sklene cesar Franc I. z Napoleonom Dunajski mir v dan 14. oktobra 1809. l.

Glas o sklenjenem dunajskem miru je dospel kmalu tudi v Tirole. Brambovci so z ramami majali in nič kaj verjeli tej novici. Še le ko je nadvojvoda Ivan sporočil Andreju Hoferju, da je bil cesar prisiljen skleniti mir zaradi vojne nesreče, zaukazal je A. Hofer, naj se ta mir drží po vsej deželi, ako ga bode držal tudi sovražnik.

A zmagovalnemu Napoleonu se je ravno ta čas dozdeval posebno pri-praven, da si podjarmi uporno Tirołsko. Zató je odposlal generala Lefeborea s 30.000 mož preko Solnograškega proti Tirołskemu; a druga armada naj napade z Bavarske, in tretja iz Lombardije uporno deželó. Zna se, da so bili Tirołci v hudej stiski.

Vsa armada, ki naj bi podjarmila svobodoljubno ljudstvo, štela je preko 50.000 mož. Brez posebnih opovir je sovražnik zasedel v dan 30. julija glavno mesto.

Od tod je poslal vrhovni poveljnik Lefeboré generala Bouyer-ja proti Brenerji, da se združi z oddelkom, ki se je pomikal po Adižkej in Pusterskej dolini. Sovražnik ni nikjer zadel na brambovce; še celó Brenerjeva soteska ní bila zavarovana.

Ko Andrej Hofer poizvé, da se sovražnik pomika v deželó, odposlal je nemudoma séla k generalu z ukazom, naj ne prodira dalje, ker to naspro-tuje sklenjenému miru. Ker se sovražnik ni zmenil za to, sklical je Andrej Hofer brambovce zopet skupaj; njegov klic ni bil zamán!

Jože Speckbacher s svojim krdelom je zasedel med Stercingom in Briksnom sotesko, po katerej se je pomikal sovražnik, ne nadejajoč se ne-varnosti. Ob strminah nad sotesko je pa Speckbacher zaukazal nakopičiti kamenja, hlodov in drugih sprožljivih stvari. Ko je prišel sovražni oddelek na óno mesto, sprožijo brambovci pripravljeno kamenje, ki se je vsulo sne-ženemu plazu jednako na sovražnika, da jih mnogo pokonča in jim pot zaprè, da ne morejo dalje. Po strašnih izgubah se je moral general Bouer umakniti nazaj proti Stercingu.

Lefebore, čuvši o strašnej nezgodi, ki je zadela generala Bouer-ja, šel je sam v dan 5. avgusta proti Stercingu, da bi kaznoval uporne Tirołce. Ali

ti so mu zastavili pot. Ko vidi, da se tu ne bode mogel dolgo držati, hoče po noči na tihem umakniti se nazaj v Inšpruk. Ali tudi Andrej Hofer je to dobro znal. Zaradi tega je skrbel, da sovražnik ni tako dobrim kupom nog oduesel. Kakor hudourniki deró po strmih bregovih, takó je drlo vse, kar je le orožje nositi moglo od vseh krajev za bežečim sovražnikom. Tudi Andrej Hofer in Speckbacher s svojimi brambovci sta mu bila vedno za petami. Popolnem tepen je dospel ošabni general v dan 13. avgusta v Inšpruk. Ali tudi tu se mu ni boljšega nadejati! Užé so ga obdajali okolu in okolu hrabri brambovci kakor trden jéz, katerega podreti mu ne bode lahko. Ognji po hribih, krasno razsvetljevajoč nočno tmino, oznanovali so utrjenej armadi novih bojev. Pomanjkovalo je sovražniku tudi užé živeža.

Kakor besen je preklinjal Tirolce ter se rotil, da v tej preklicanej deželi neče dalje ostati. A poprej mora skusiti, kaj zna svobodoljubni narod, kateremu se teptajo z nogami starodavne pravice, katere bolj čisla in ljubi, nego li življenje in imovino.

Sovražna armada, po tolikih izgubah broječa še okolo 25.000 mož, bila je razpostavljena na planem in po holmci Izelji poleg Inšpruka.

V tem se je Andrej Hofer združil z družimi vodji in stopil v zvezo z brambovci gorenje Inske doline. Sklenilo se je, napasti sovražnika v dan 13. avgusta. Bila je ravno nedelja. Duhovniki so maševali na vse zgodaj in podelili brambovcem sv. odvezo. Potem se prične priprava za boj. Vseh brambovcev je bilo okolo 18.000. Desno krilo je vodil Jože Speckbacher; rudečebradec o. Joachim Haspinger pa je prevzel vodstvo levega; središču in rezervi na cesti proti Izelju je pa zapovedoval Andrej Hofer sam.

V močnih oddelkih se pomikajo brambovci proti sovražniku, in okolo 7. ure se uname boj po celej vrstí. Na obeh straneh se je bojevalo jako srdito; zmaga je omahovala sedaj na to, sedaj na ono stran. Okolo póludne je divjal boj najhuje v središči. A nobena stran ne odjenja. — General Lefebore je sklenil vzeti brambovcem hrib Izelj, naj stane kar hoče. V ta namen je odposlal novo četo Bavarcev; sedemkrat so naškočili hrib, a junaški brambovci so jih vselej srečno odbili. Po strašnih izgubah so se morali umakniti in nastopivša noč je ustavila ljuto klanje.

Druzega dne so hoteli Tirolci sovražnika novič napasti. A deževno vreme jih je zadržalo.

Maršal Lefebore je spoznal, da ne more streti strpljivosti in poguma tega gorskega ljudstva, niti je sposobna ujegova armada za daljne boje. Zatorej je sklenil umakniti se iz nevarnih hribov. Po noči 14. avgusta je zapustil Inšpruk ter je hitel po Inskej dolini proti Solnograškemu. Speckbacher in Haspinger s svojimi brambovci sta ga spremljevala.

V dan 20. avgusta zopet ni bilo sovražnika v deželi.

Junaški Tirolci so torej tretjič zapodili sovražnika iz dežele. Duša in vodja jim je bil priprost kmet — kerčmar Andrej Hofer. Zaupanje katero je stavil narod vanj, je vrlo dobro opravičil.

VI. Andrej Hofer vlada Tirolsko.

Postavne gosposke sedaj ni bilo na Tirolskem. Vlada je torej prišla v roke glavnemu vodji Andreju Hoferju.

Če tudi le malo izobražen in priprost kmet, znal je vrlo dobro vzdržati red in potolažiti razburjeno ljudstvo.

Da-si prvi v deželi ostal je v svojem obnašanji vendar stari, priprosti in prijazni Andrej Hofer. Stanoval je v cesarskeji palači. Vsako jutro in večer je hodil v bližnjo farno cerkev molit. Po večerji je molil s svojim spremstvom rožni venec in še dokaj očenašev raznim svetnikom na čast, da izprosijo blagoslova deželi. Hrana mu je bila priprosta. Imel je navado reči: „Kmetje smo, a ne gospōda!“ Stražo pred palačo so mu oskrbovali zvesti Pasajerci. Vse, karkoli je storil ali zaukazal, storil in zaukazal je v imenu cesarjevem ali pa v imenu nadvojvode Ivana, za čegar namestnika se je vedel. Tudi je skušal poravnati krivice, katere je bila naredila bavarska vlada.

Ker je bilo v njegovem uradu dokaj posla, znal si je izbrati zanesljivih in sposobnih ljudi za uradnike. Samo najvišje vodstvo brambovcev si je pridržal sam, ter delal na to, da bode mogel odbiti nove napade; kajti bil je tega mnenja, da cesar ne bode odstopil za nobeno ceno Tirolske sovražnikom. Bilo mu je mar le za blagor svoje ljube domovine. Za svojo čast, slavo in dobiček se ni zmenil; bil je nesebičen. Tirolska je bila srečna pod njegovo vlado. Žalibog, da je komaj dva meseca uživala dežela to srečo.

Andrej Hofer je dobro znal, da se Tirolsko po tolikih žrtvah ne bode moglo držati, ako ne dobi zdatne pomoči od cesarja. Kajti sovražnik je okolo in okolo oklepal deželo. Zategadel se je obrnil do cesarja, razložil mu svoje dosedanje vedenje in stanje na Tirolskem ter je sklenil svoj list takole: „Ako pa v sedanjem položaji ni mogoče zvestej in udanej deželi brze pomoči poslati, naj se vsaj sporoči, kakó stojé stvari, da vsaj sprevidimo, ali bi bila daljna obramba v rešitev preljubej nam domovini ali pa v njeni popolni pogin.“ — Razumé se, da cesar po tolikih izgubljenih bitkah ni mogel pomoči poslati.

Pač pa je iznenadilo o tem času Andreja Hoferja cesarjevo odlikovanje. Cesar Franc I. je namreč poslal blagemu Hoferju za njegovo zvestobo in žrtovanje za domovino in cesarja zlato svetinjo z verižico in pa 3000 zlatov za stroške deželnih brambovcev. Poslanci s cesarskim darom so prišli v dan 29. septembra v Inšpruk.

Andrej Hofer je zaukazal, naj se dan 4. oktobra — t. j. godovni dan cesarjev — praznuje po vsej deželi s slovesno božjo službo in zahvalno pēsnijo.

Posebno slovesno se je ta dan praznoval v Inšpruku. Vsi uradi z Andrejem Hoferjem na čelu so se udeležili slovesnosti. Po dokončanej sv. maši je blagoslovil opat Viltskega samostana svetinjo, katero je bil cesar poslal ter je slovesno obesil Andreju Hoferju okolo vratú. Nepopisno je bilo veselje v tem trenutku domoljubnega ljudstva in neizrekljivo veselje Andreja Hoferja samega. Ne toliko zaradi časti, s katero ga je počastil cesar, nego zaradi tega, ker je s tem odlikovanjem cesar sam odobril njegovo dosedanje delovanje.

To cesarjevo odlikovanje je v Andreji Hoferji še bolj utrdilo misel, da Tirolske nikdar ne odstopi sovražniku. Ravno to je preslepilo blazega in drugače zeló bistrumnega Andreja Hoferja, da ni sprevidel nevarnega stana ter se je dal preslepiti od sanjačev in napetnežev ter je tako pahnil sebe in deželo v neizrečeno nesrečo.

(Dalje prih.)

Prirrodopisno - natoroznansko polje.

Kavčuk.

Kavčuk (prožna smola ali guma) se pridobiva iz mlečnega soka, katerega imajo mnoge rastline v vročih krajih Amerike, Azije in Afrike prav obilo v sebi. Take rastline štejemo v vrsto mlečkov (Euphorbiaceae in koprivnic (Urticaceae). Najboljši kavčuk, ki dohaja k nam v kupčijo, prireja se iz kavčukovea (*Siphonia elastica*), necega drevesa, ki raste na Brazilskem v južnej Ameriki. Pridobivanje

kavčuka (prožne smole) je malo ne povsod jednako. Dotično drevo se namreč nareže z ostrim železnim orodjem, a pod zaréze se postavijo pripravne lončene posode, v katere se mlečni sok (mlečec) nabira. Od 20 dreves se dohode po 1 liter tacega soka; od starejših se ga bajé dobi več nego od mladih dreves. Iz korenin tacih dreves (*Siphonia*) teče smola večkrat v močvirno zemljo ter se ondu strdí v neko umazano-belo, gobasto, prožno tvarino, katero Amerikanci podelajo za zamaške pri steklenicah ali jo pa med ognjem držeč izpremené v tako imenovani črni kavčuk. Zaradi velike prožnosti rabijo kavčuk posebno pri izdelovanji nepremočne robe in tkanin, kakeršne je začel prvi izdelovati neki Macintosh na Anglaškem. V ta namen se kavčuk raztopí v hlapnem kotranovem olji, ki se pri izdelovanji svetečega plina po strani dobiva. Ker pa za nekoliko časa smola tkanino vso prešine, zatorej so ljudje kavčukove tkanine malo ne popolnem opustili. A fabrikacija s kavčukom je dobila neizmerno važnost ter se je zeló hitro razširila od óne dóbe, ko se je našlo, da nekoliko pridejanega žvepla daje kavčuku večjo prožnost, ki se tudi na mrazu ne izpremeni. Dà, še več! Ako kavčuk, žveplo in gutaperčo mešamo v raznih razmerah, dobimo tvarine razne trdote in vítkosti, tvarine, ki se dadó izdelovati kakor les in rog, ali pa kakor koža in úsnije.

Ni nam mogoče naštetí vseh ónih različnih izdelkov, ki se napravljajo iz kavčuka. Mnogo, mnogo let ga niso imeli za drugo rabo nego za brisanje tega, kar se je s svinčnikom (olovko) na papir napisalo ali narisalo. A dandenes ga skoraj ní izdelka človeških rok, pri katerem bi ne potrebovali kavčuka. Komu niso znane kavčukove níti v porabo različnih tkanin, posebno hlačnikov in pasov; čevlji od gume so užé davno po vsem svetu znani; mečki (žoge), s katerimi se tako radi igrate so od gume (kavčuka); zračne blazine in blazinice so tudi od kavčuka; majhene in velike ceví od kavčuka so nam v mnogotero rabo; brusila za britve in še mnogo drugih stvari je iz te koristne prožne smole, kí teče iz raznih dreves, rastócih po vročih krajih daljne Azije in Amerike.

I. Tomšič.

Razne stvari.

Drobtine.

(Najstarejši mož na svetu.) Kakor poročajo londonske medicinske novine, živi v Bogoti mož, ki je najstarejši na svetu. Ta mož pripoveduje sam, da je 180 let star, a njegovi sosedge pravijo, da je še starejši. Dr. Hernandez je našel tega starca na vrtu pri delu. Njegova koža je kakor pergamen, lasje beli kakor sneg. Starec trdi, da zato takó dolgo živi, ker se drži v svojem življenji nekih navad, namreč: on je samo po jedenkrat na dan, a takrat cele pol ure, ker misli, da želodec ne more v 24 urah več jedi prebaviti nego samo toliko, kolikor se jih v pol ure povžije. On ima navado, da se 1. in 15. vsacega meseca pósti ter ta dan pije kolikor mogoče obilo vode; uživa samo mrzle, a redilne jedi.

(Kako Turki mrliče pokopujejo.) Turki ne zakopljejo mrliča takó kakor mi kristjani, nego krsto (trugo) postavijo po konci, takó, da mrlič proti Meki gleda, kjer njih prorok Muhamed počiva.

(Cvetoči jablani.) Na Drenikovem vrhu blizu Ljubljane ste začeli cveteti dve jablani. Pač čudna prikazen koncem meseca septembra.

„Slov. Narod.“

Kratkočasnica.

* Učenec je bil v šoli vprašan ter ni na nobeno vprašanje dal kacega glasú od sebe. Ko domóv pride, vprašajo ga oče: „Jožek! ali si bil v šoli kaj vprašan?“ — „Vprašan sem bil, strašno so me gosp. učitelj lovili, pa me vendar le niso mogli vjeti,“ odgovori Jožek.

Slovstvene novice.

* Spisje v ljudski šoli. Spisal And. Praprotnik. V Ljubljani, 1881. Založil ter prodaja Matija Gerber, bukvoez. — Takó se zóve najnovejša knjižica za šolsko rabo, ki je prišla ravnokar v četrtem popravljenem, in po učnih értežih vredjenem natisu na svitlo. Spisje je zdaj prav dobre sestavljeno in obilo pomnoženo, česar so ljudski učitelji užé davno želeli. Knjižica je osnovana takó, da učenci v njej dobódo vse gradivo in spisovne izgledé, ki jih je k temu nauku potreba. Ker je ta najnovejša izdaja od slav. naučnega ministerstva z ukazom od 30. avg. 1881. leta št. 13.045 v šolsko rabo odobrena, zatorej jo živo priporočamo našim ljudskim učiteljem in učencem v porabo. Cena knjižici v platnenem hrbtu je 32 kr. in se dobiva pri založniku Gerberju v Ljubljani.

Šolsko blago po znižanej ceni.

Priporočujem svoje pisanke (po 1 gld. 15 kr. — na debelo z zemljevidi in brez njih), risanke (po 3 gld., manjše oblike po 2 gld. 50 kr.); domovinoslovje (8 kr.); zgodovino (10 kr.); zemljepis brez podob (10 kr.), s podobami (23 kr.); malo fiziko (23 kr.); geometrijo (24 kr.); gospodinjstvo (30 kr.); prirodopis (56 kr.); fiziko in kemijo (60 kr.); prvi poduk (60 kr.).

Ivan Lapanje, v Krškem.

Rebusi.

1) $\frac{K}{ni}$ 2) $\frac{VDO}{;}$ 3) $\frac{mrjeo}{;}$

(Imena rešilcev, ki vse tri rebuse ugodno rešijo v prihodnjem listu.)

Listnica. Gospod Devojan v O.: Hvala za poslani pesnici; skušali bomo, da ju „Vrtec“ prinese. — J. Z. v K.: Vaša pesen „Lájuar“ nij ugodna za natis. — I. L. v K.: Prinesemo ob svojem času.

 Današnji „Vrtec“ se je zaradi preobilnega dela v tiskarni nekoliko zakasnil prihodnjič bode zopet vse v redu. — „Ured.“

„Vrtec“ ishaja 1. dné vsacega meseca, in stoji za vse leto 2 gl. 60 kr.; za pol leta 1 gl. 30 kr. Napis: Uredništvo „Vrtevo“, mestni trg, št. 9 v Ljubljani (Lalbach).

Izdatelj, založnik in urednik Ivan Tomšič. — Natisnila Klein in Kovač v Ljubljani.